

Breed draagvlak voor herbestemming kolenwasserijen 1 & 3 op be-MINE

Beringen - be-MINE vraagt een omgevingsvergunning aan voor het be-NATURE project, en meer specifiek voor de kern en de ontsluiting van de kapeltoren in de majestueuze Kolenwasserijen 1 en 3. De herbestemming van de effectieve gebouwdelen is nog geen deel van de vergunningsaanvraag. Eén jaar geleden werden de eerste plannen ontvouwd van be-NATURE, een restauratieprincipe waarbij de lokale natuur gecontroleerd wordt binnengebracht in een gedeelte van het mijnerfgoed. Het behoud van de beeldwaarde van de gebouwen stond centraal. Na een intensief consultatietraject met erfgoedverenigingen, de Vlaamse Bouwmeester, de kwaliteitskamer van stad Beringen, overheden en administraties, werden de plannen verfijnd en ligt er nu een breed gedragen totaaloplossing op tafel. De kolenwasserijen worden met respect voor het verleden grotendeels opnieuw toegankelijk gemaakt voor bezoekers, met een fietspad via de historische kolensporen, een belevingswandeling doorheen het hart van het gebouw en een 360°-uitkijkpunt in de kapeltoren, het hoogste plekje van de mijnsite.

De mijnsite van Beringen omvat 100.000 m² aan bestaand gebouwenpatrimonium. Daarmee is het de grootste industriële erfgoedplaats in Vlaanderen en uniek in Europa. Van alle overige mijnsites in Limburg is het de enige site waar het industriële hart van de mijn werd bewaard. De site wordt herontwikkeld door be-MINE NV, een samenwerking tussen de Limburgse investeringsmaatschappij LRM, en de private ontwikkelaars Ciril en Van Roey Vastgoed. De voorbije 10 jaar maakte het voormalige mijnterrein een ware metamorfose door: het ontpopte zich tot een aantrekkelijke en economische waardevolle toeristisch-recreatieve site, met veel beleving en ontspanningsmogelijkheden en dit met respect voor de erfgoedwaarde.

Historische reconstructie in 3D

Het architectenconsortium ARAT/DELVA heeft dit creatief concept in opdracht van be-MINE bedacht, vormgegeven en uitgewerkt. ARAT heeft het monnikenwerk verricht om de volledige kolenwasserijen in 3D in kaart te brengen. Deze studieronde en inventarisatie heeft twee jaar in beslag genomen. Het volledige productieproces en de uitrusting werden in kaart gebracht, en in een historisch perspectief geplaatst. Een eerste deel van het gebouw werd in 1923 in gebruik genomen. Gaandeweg zijn er installaties, indikkers, werkplaatsen, ladingsgebouwen, kolenbunkers en andere productiefaciliteiten bijgekomen. In 1989 ging de mijnsite van Beringen op slot. Dankzij deze oefening hebben de architecten een diepgaand inzicht gegeven in de erfgoedwaarde van gebouwen en installaties, wat essentiële informatie is om respectvol en doordacht te kunnen ingrijpen en restaureren.

Philip Baelus, architect en zaakvoerder van ARAT Architecten: *“We hebben ongeveer twee jaar in de Kolenwasserijen doorgebracht en hebben op basis van al het studiewerk een digitaal 3D-model gebouwd. Het volledige gebouw, het volledige productieproces en de historie werden tot in het kleinste detail in kaart gebracht. Die kennis is onontbeerlijk om met respect voor de erfgoedwaarde van gebouw en installaties restauratiekeuzes te maken. We hebben er in het ontwerp voor gezorgd dat de belangrijkste schakels van het productieproces niet alleen behouden blijven, maar ook beleefbaar en bekijkbaar worden.”*

DELVA nam de niet alledaagse integratie van het landschap voor zijn rekening en maximaliseerde de

dialogo tussen erfgoed, natuur en water. Steven Delva, founder en architect DELVA Landscape: *“Water was voor de Kolenwasserij de basis van haar werking. Voor be-NATURE hebben we een nieuw en spectaculair watersysteem ontworpen dat - samen met het inzetten van de voormalige betonnen kolenbunkers als groenvoorzieningen en het openen van de kern voor lichtinval - de ideale voedingsbodem creëert voor een driedimensionale en seizoensgebonden natuurbeleving. Zo ontstaat er van Sporenpark tot Kapeltoren een continue symbiose tussen het industrieel erfgoed en gebiedseigen vegetatie.”*

Belevingserfgoed voor brede publiek

Het be-NATURE-concept werd gelanceerd in 2021, naar aanleiding van het tienjarige bestaan van be-MINE. In de restauratieplannen wordt gekozen voor het absolute behoud van de beeldwaarde en het volume van het gebouw. In kolenwasserij 1 wordt het dragend skelet van balken en kolommen grotendeels behouden, worden onveilige vloerplaten en verloederde installaties opgeruimd. De gevels aan de noordzijde worden over de volledige hoogte gerestaureerd met het oog op het behoud van de beeld- en ensemblewaarde. De façade wordt ondersteund door drie zorgvuldig gerestaureerde travéeën en er worden intensieve beton- en staalherstellingen uitgevoerd; op die manier kunnen delen van het gebouw in de toekomst ook een herbestemming krijgen.

Een aantal resterende geselecteerde installaties en het merendeel van de structuur zal men gecontroleerd invullen door de bloeiende lokale natuur errond.

Het voorbije jaar werd het be-NATURE-concept verder verfijnd. Er werd inspiratie gehaald, niet alleen uit het studiewerk van de architecten, maar vooral ook uit de gesprekken met erfgoedverenigingen, ex-mijnwerkers, het Agentschap Onroerend Erfgoed, de Kwaliteitskamer van stad Beringen, Toerisme Limburg en vele andere beleidsverantwoordelijken en stakeholders.

Karolien Sas, algemeen directeur be-MINE: *“De eerste belangrijke evolutie is dat we de groenzones in en rond het gebouw hebben versterkt en de historische verbinding tussen kolensporen en kolenwasserijen zullen herstellen. Ze worden omgevormd tot wandel- en fietspaden naar en doorheen het gebouw. Centraal in het gebouw wordt de 10.000m² grote overdekte buitenruimte onder de kolenwasserijen omgevormd tot een polyvalente zone die bijvoorbeeld gebruikt kan worden voor markten of activiteiten. Het is via nieuw ingebrachte, sobere paviljoenen dat de bovenliggende kolenwasserijen ontsloten zullen worden. Er wordt een belevingspad aangelegd voor wandelaars doorheen de kolenwasserijen waarbij industrieel erfgoed en natuur- en waterpartijen elkaar afwisselen. De eyecatcher van de wandeling is de kapeltoren, het hoogste punt van de site. De toren wordt in de nieuwe plannen behouden én toegankelijk gemaakt met trappen en een lift. Van hieruit heb je een adembenemend 360°-uitzicht over de ganse site. De kern van het gebouw is niet publiek toegankelijk om veiligheids- en praktische redenen: hier brengen we erfgoed en natuur op een gecontroleerde manier samen. We hebben gezorgd voor meer synergiën met het mijnbelevingsmuseum be-MINE PIT en het Kolenspoor - dat haar vertrekpunt heeft op be-MINE.”*

Tom Vanham, algemeen directeur van de Limburgse investeringsmaatschappij LRM: *“Het is belangrijk dat er na dertig jaar leegstand opnieuw iets zal gebeuren met en in het gebouw. be-MINE nv wil dat dit iconische gebouw publiek toegankelijk wordt, zowel voor de Beringenaar als de 100.000 bezoekers per jaar die naar deze site komen. Naast passage en beleving willen we ook economische activiteiten ontwikkelen in dit gebouw. Private investeringen zijn immers nodig om het financieel plaatje rond te krijgen en om een toekomstig verdienmodel te hebben. Er lopen gesprekken met verschillende kandidaat-investeers die hun schouders onder het project willen zetten door bijvoorbeeld leisure- of horeca-activiteiten in het gebouw onder te brengen. Bewust wordt daarom een deel van gebouw casco gelaten, omdat we geen glazen bol hebben en voldoende ruimte willen laten voor toekomstige projecten die ons pad ongetwijfeld zullen kruisen.”*

Symbiose tussen be-NATURE en mijnbelevingscentrum be-MINE PIT

De combinatie van be-NATURE en het mijnbelevingscentrum be-MINE PIT zorgt voor een perfecte symbiose tussen erfgoedconsolidatie en beleving. Gedeputeerde van toerisme en erfgoed Igor

Philtjens: “Door de plannen van be-NATURE wordt de beeld- en ensemblewaarde van de site geconsolideerd. Het verhaal en de beleving van het mijnverleden op de Limburgse en Euregionale sociaal-economische ontwikkeling en op de Limburgse samenleving krijgt een plaats in be-MINE PIT. Bezoekers kunnen letterlijk in de voetsporen van de mijnwerkers treden en door het pad van de mijnwerker wordt het aanwezige industrieel erfgoed in zijn totaliteit beleefbaar gemaakt. Door een geïntegreerde ontwikkeling, die veel verder reikt dan het gezamenlijk uitkijkpunt in de kapeltoren, zorgen we voor een all-in beleving op de grootste mijnerfgoed-site van Europa en met het Kolenspoor trekken we die beleving zelfs naar de ruime Limburgse omgeving, van Beringen tot Eisden.”

Breed draagvlak

Over de plannen is er in de voorbije periode veel overleg geweest met diverse erfgoedverenigingen, administraties en overheden. Uit een meeting met alle betrokken partijen midden oktober, bleek er een brede consensus te zijn over het verbeterde concept en een breed draagvlak om met het project verder te gaan.

Historicus Adriaan Linters: *“De steenkoolmijn van Beringen is met zijn infrastructuur en indrukwekkende mijngebouwen de meest volledige mijnsite in Europa en heeft ongetwijfeld een universele en internationale waarde. Met de complexiteit daarvan omgaan vereist niet alleen veel overleg maar ook veel creativiteit. Daarin lijkt men in Beringen alvast geslaagd te zijn. Erfgoed moet men goed erven. Volledige consensus is een utopie, maar door veel met elkaar te praten en naar elkaar te luisteren, bereikten we toch een compromis. Vanuit VVIA hebben we intensief aan die dialoog deelgenomen en zijn we gelukkig dat ook wij op die manier ons steen(kool)tje konden bijdragen. Intussen kunnen we samen verder bouwen opdat Beringen, Limburg en Vlaanderen fier kunnen zijn op wat hier in het verleden gerealiseerd werd, en op wat de site nog te wachten staat.”*

Piet Jaspaert, vice-voorzitter Europa Nostra: *“In 2018 erkende Europa Nostra be-MINE met Kolenwasserijen 1 & 3 als één van de meeste bedreigde erfgoed-sites in Europa. We waarderen de open dialoog die we met be-MINE zijn kunnen aangaan enorm: dankzij intens overleg met en inbreng van alle betrokken partijen ligt er nu een project op tafel dat tot de verbeelding spreekt en waarbij deze iconische mijnsite haar uitstraling behoudt. Het beveiligt de industriële erfgoedwaarde, en de voorziene interactie met be-MINE PIT verheldert de menselijke en maatschappelijke relevantie van de mijn voor Beringen en de Limburgse gemeenschap. Wij rekenen er ook op dat be-MINE de nodige formules kan uitwerken om de duurzaamheid van dit uitdagende project te garanderen.”*

Lambert Vandebergh, secretaris Werkgroep Monumentenzorg Beringen: *“Als Werkgroep Monumentenzorg Beringen hopen wij dat be-NATURE en be-MINE PIT, geholpen door voortschrijdende inzichten, nu verder samensmelten tot niet enkel één uniek toeristisch erfgoedproject met internationaal potentieel, maar ook tot een levend onderdeel van de cité en de lokale bevolking. Dit moet in de toekomst de ambitie en uitdaging zijn van alle betrokken stakeholders.”*

Thomas Vints, burgemeester van stad Beringen: *“Het vandaag voorliggend ontwerp en project be-NATURE beantwoordt aan wat het stadsbestuur steeds heeft beoogd, nl. dat de beeld- en de ensemblewaarde behouden blijft. Zeker het imposante zicht vanaf het kolenspoor en de mijncité op de kolenwasserij is een uniek beeld dat overeind blijft. Dit beeld zal nog worden versterkt door de geplande groenaanleg van het Sporenpark. Het project be-NATURE heeft de potentie een katalysator te worden voor leven en beleven op be-MINE en Beringen-Mijn. Tot slot appreciëren we als stadsbestuur de manier waarop dit ontwerp tot stand is gekomen, met voldoende inspraak en waarbij rekening is gehouden met kennis, ideeën en suggesties van lokale erfgoedverenigingen en de Kwaliteitskamer Beringen Mijn.”*

Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed: *“De site van be-MINE, met de kolenwasserijen, is de grootste erfgoedsite van Vlaanderen. De mijnen maken een integraal deel uit van onze Vlaamse identiteit en ons rijk industrieel verleden. Ik ben trots om sinds begin van mijn termijn als minister van erfgoed nauw bij dit dossier betrokken te zijn. Dat de plannen nu in uitvoering kunnen gaan, is de kers op de taart voor heel veel mensen. We geven aan een prachtige erfgoedsite een nieuwe, originele toekomst die ervoor zal zorgen dat ook komende generaties hier zullen kunnen genieten.”*

“Vandaag zetten we de eerste stappen om vanaf 2024 toeristen onder te dompelen in het mijnverleden dat Limburg zo typeert. Tegelijk draagt be-MINE meer dan een steentje weg in het klimaatrobuuster maken van Limburg en Vlaanderen. Omgeven door prachtige natuur zal iedereen die dat wil het kolenspoor kunnen volgen vanop het hoogste punt van deze site tot diep onder de grond. Dankzij be-NATURE komen de rijke geschiedenis van ons mijnverleden en de uitdagingen van de toekomst op be-MINE binnenkort broederlijk samen”, zegt Vlaams minister van Natuur en Toerisme Zuhail Demir.

Timing en kostprijs

Het be-NATURE-project wordt begroot op 12,5 miljoen euro, inclusief de landschapsaanleg. Financiële middelen zijn afkomstig van de Vlaamse overheid, stad Beringen, LSM, private investeerders en be-MINE zelf.

be-MINE dient eerstdaags de bouwaanvraag in voor de kern en voor de ontsluiting van de kapeltoren in de majestueuze Kolenwasserijen 1 en 3. De ambitie is om uiterlijk in het derde kwartaal van 2023 de werken te kunnen aanvatten. De ingebruikname van het gebouw is voorzien eind 2024.

Vanaf het najaar wordt er ook ingezet op een informatiecampagne richting buurtbewoners en bezoekers, waarbij de plannen aan de hand van mooie visualisaties worden gepresenteerd.

- EINDE PERSBERICHT

Contactpersonen

Karolien Stas, algemeen directeur be-MINE nv
karolien.sas@bemine.be // +32 478 23 41 10
www.be-nature.be // www.bemine.be

Morgane Loffens, kabinetsmedewerker burgemeester Thomas Vints
morgane.loffens@beringen.be // +32 496 70 46 78

Ben Bruynseels, woordvoerder Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed Matthias Diependaele
ben.bruynseels@vlaanderen.be

Andy Pieters, woordvoerder Vlaams minister van Justitie & Handhaving, Omgeving, Energie & Toerisme Zuhail Demir
andy.pieters@vlaanderen.be